

DFE-projektbeskrivelse
Sammen – hver for sig
Virtuelle ritualers betydning i en krisetid
Katrine Frøkjær Baunvig

Indledning og problemindkredsning

“Nu skal vi stå sammen ved at holde afstand.” Dette var statsminister Mette Frederikssens ord, da Danmark d. 11. marts lukkede ned for at begrænse spredning af coronavirus og mindske trykket på sundhedsvæsenet. En afgørende belastning for danske borgere er nu at håndtere afsondring og ensomhed; en voksende del af befolkningen – som overordnet udviser et højt niveau af compliance med myndighedernes henstillinger til at begrænse fysisk samvær – rapporterer således, at de ’føler sig alene’.¹ Allerede før coronavirus steg opmærksomheden på dét, der omtales som en ’ensomhedsepidemi’.² Coronakrisens sociale isolation puster altså til et allerede eksisterende bål.

Ikke overraskende opstår der imidlertid civile initiativer til at afhjælpe problemet; spontan prosocial adfærd i krisetider er et velbeskrevet fænomen i human- og samfundsvidenskabens forskningslitteratur.³ I dette projekt vil jeg analysere et sådant konkret og spontant initiativ til at modvirke den sociale isolations negative konsekvenser: DR Pige Korets ’Morgensang’ og ’Fællessang – hver for sig’, der har vokset sig til omfattende multimediebegivenheder. Sangen foregår i private hjem, spreder sig gennem sociale medier og forenes på flow-tv i såkaldt ’virtuelle fællessange’ bl.a. bestående af sangklip indsendt af den danske befolkning. Afsættet er den danske sangskat og Højskolesangbogen – og projektets udbredelse kan ikke kun måles i uforholdsmæssigt høje lytter- og seertal (200.000 ser med hver morgen, over 1 million fredag aften),⁴ men også i interessen for sangbogen: Den har oplevet et stigende antal downloads som app; tilsvarende er den fysiske bog for første gang i sin 126-årige historie at finde på Arnold Buscks bestsellerliste.⁵

Min forskning angår social sammenhængskraft i nationale,⁶ religiøse⁷ og amourøse⁸ fællesskaber i moderniteten. Denne interesse har udfoldet sig i studier af dansk (grundtvigsk) sangkultur, social følelseshistorie og ritualpraksis. Dette kombineret med mine omfattende digitalhumanistiske metodeerfaringer⁹ giver mig et unikt udgangspunkt, når jeg i dette projekt vil foretage *en digitalhumanistisk kortlægning af DR-fællessangen med henblik på at opnå en forståelse af virtuelle ritualers kulturelle betydning i en digital tidsalder*. Denne kortlægning haster; vi har brug for at vide, hvordan vi forener behovet for sociale markeringer af uddannelsesafslutninger mv. med et forbud mod større forsamlinger inden sommeren 2020, hvor dimissioner og andre større fejring med al sandsynlighed vil være umulige.

Teoretisk ramme

Roman- og avismediernes udbredelse gødede nationalstaternes opblomstring i 1800-tallet. I tillæg til en sproglig harmonisering gav disse medier rum og anledning til, at individer, der ikke ellers havde nogen form for kontakt, kunne føle sig samtidige og forbundne – knyttet sammen i de ’forestillede fællesskaber’, som nationer – blandt meget andet – er.¹⁰ I Danmark blev denne emotionelle komponent i dannelsen af den moderne nationalstat styrket i fremvæksten af en række fysisk-kollektive praksisformer, hvoraf den fællessang, der voksede frem i grundtvigske miljøer fra slutningen af 1830’erne, skulle få varig kulturel betydning. Fællessangen kobled sig på en almen nationalromantisk trend, som favoriserede kulturelle udtryk, der fremstod oprindeligt danske og som understøttede (udviklingen af) den kollektive erindring. Brugen af nationalromantiske tekster i situationer, hvor det forestillede fællesskab bliver gjort håndgribeligt-samtidigt i fysisk samvær, viste sig attraktiv til håndtering af de kriser, Danmark gennemlevede i det 19. og 20. århundrede. For eksempel udsendte fællessangen i 1864 og alsangsarrangementerne under Anden Verdenskrig selvforstærkende kollektive signaler om kulturel resiliens i en krisetid.¹¹

Men den danske sangtradition er ikke enestående; rytmiske fælleshandlinger har genereret social sammenhængskraft siden menneskeartens oprindelse. De kan styrke *social bonding*-processer samt graden af erfaret *connectivity*. Sang kan være et effektivt socialt og religiøst mobiliserende middel, omvendt kan tabet af en sangtradition opfattes som et kulturelt traume.¹²

I den indeværende coronakrise ser man verden over eksempler på spontan musisk udfoldelse og fællessang,¹³ men kun i Danmark huses fænomenet af en offentlig medieinstitution. Udover at underminere den udbredte opfattelse, at flow-tv’ets rolle er udspillet og erstattet af streaming,¹⁴ kæder de virtuelle fællessange offentlige og private samt fysiske og digitale sfærer sammen og skaber nye typer af kollektiv intimitet og samtidigheds erfaringer. Fænomenets popularitet gør det oplagt at spørge: *Hvordan bruger og fortolker den danske befolkning den virtuelle fællessang?* Dette er projektets overordnede spørgsmål, som jeg vil konkretisere, operationalisere og besvare gennem en kaskade af ’distant readings’¹⁵ på baggrund af et bredspektret digitalt datasæt.

Design, metode og dataindsamling

For at kortlægge betydningen af virtuel fællessang under coronakrisen vil jeg ved projektstart på GDPR-forsvarlig vis sikre data fra marts-april og løbende foretage datahøst i perioden maj-august (med mulighed for forlængelse) fra følgende repositorier: 1) *DRs mailkonto morgensang@dr.dk*, hvortil sendes sangforeslag og fanpost. Tekstmaterialet høstes som bag-of-words.^A 2) *Samtlige danske aviser samt Twitter, Reddit og YouTube* for perioden februar-august 2020 (med mulighed for

^A Interessen for projektet i DR-organisationen er stor. Tilsagn og samarbejdsformat udarbejdes af souschef, DR Kultur, Lene Nordin, hvis bevilling opnås.

forlængelse). Tekstmateriale høstes som bag-of-words.^B 3) *Højskolesangbogens app*.^C 4) *Folkehøjskolernes Forening Forlags salgsdata* for højskolesangbogssalg i februar-august 2020 (med mulighed for forlængelse).^C

Ud fra et computerlingvistisk Natural Language Processing (NLP) paradigme og med datamodellerings- og textmining-strategier som 'word embedding' og 'semantic cohorting'¹⁶ vil jeg af det brede datasæt fremvriste A) et kort over *DR-fællessangens semantiske konturer* (hvilke ord optræder hyppigst sammen med 'fællessang', 'højskolesangbog', 'Phillip Faber' etc. i offentlige og på sociale medier?); B) en oversigt over *sangens geografiske distribution* (hvor i landet sælges og købes Højskolesangbogen? Hvilke stednavne kobles til 'fællessang' i offentlige og på sociale medier samt i brugernes egne henvendelser til DR?); C) et overblik over *fællessangens forhold til den eksisterende tradition* (hvilke sange er mest populære og ønskes hyppigst? Hvor gamle er de? I hvilket omfang indgår termer som 'historisk', 'tradition', 'alsang' etc. i omtalen af fællessangen i offentlige og på sociale medier samt i 'brugernes' egne henvendelser til DR?); D) en oversigt over *'brugernes' udsagn om den virtuelle fællessangs emotionelle effekt* (hvilke følelsetermer optræder i mailhenvendelser til morgensang@dr.dk? Hvad er fordelingen af subjektformer i singularis og pluralis i henvendelserne? Dette forhold kan indikere grad af fællesskabsidentifikation).

Ud over fordelene ved at basere sig på et økologisk validt materiale, er denne tilgang økonomisk særdeles attraktiv i forhold til oplagte survey- og interviewalternativer.

Tidsrammen er delt i tre faser: 1) Maj-august 2020: Materialeindsamling og outreach. 2) September-december 2020: Behandling og analyse. 3) Januar-september 2021: Udarbejdelse af to artikler til hhv. *Digital Scholarship in the Humanities* (Oxford Academics) samt *Emotion Review* (Sage). I tillæg til egne lønmidler søger jeg om ressourcer til studentermedhjælp i fase 1 og 2.

Impact og samfundsværdi

Viden om virtuelle ritualers virkning og potentiale *haster*: I løbet af forsommeren får danskere brug for kollektive markeringer af fx uddannelsesafslutninger, som for nærværende er umuliggjort af forbud om større forsamlinger. Dette projekt vil derfor levere nødvendig ekspertviden til det erstatningsrituallaboratorium, DR åbner i radioprogrammet 'Kulturen på P1' med mig som gæstevært. Her kan nyklækkede håndværkere virtuelt få svendebrev, studenter virtuelt dimittere etc.^D

Men projektet vil på længere sigt kunne kaste lys over kollektive ritualers tilpasninger til en ensom og digital tidsalder – et felt, moderne samfund har brug for indsigt i og som jeg i 2021 på baggrund af dette studie ønsker at søge et ERC Starting Grant til udforskningen af.

^B Jeg har gyldig tilladelse gennem Center for Humanities Computing (AU), det Kgl. Bibliotek og Kulturarvsclusteret.

^C Samarbejdsdeklaration fra generalsekretær i Folkehøjskolernes Forening Elsebeth Gerner Nielsen er vedlagt.

^D Programmet udvikles i samarbejde med redaktør på P1 DR Hanne Barslund; samarbejdsdeklaration udarbejdes snarest.

Litteratur

1. Michael Bang Petersen, "Danskernes adfærd under corona-krisen" (2020), <https://ps.au.dk/forskning/forskningsprojekter/hope/danskernes-adfaerd-under-corona-krisen/>
2. Fay Bound Alberti, "This 'Modern Epidemic': Loneliness as an Emotional Cluster and a Neglected Subject in the History of Emotions", *Emotion Review* (2018); K.D.M. Snell, "The rise of living alone and loneliness in history", *Social History*, p. 2-28 (2017); Sundhedsstyrelsen, "Ensomhed", *Sygdomsbyrden i Danmark. Ricikofaktorer*, p. 299-333 (2016).
3. Blain J. Flowers et al., "To what degree do situational influences explain spontaneous helping behaviour? A meta-analysis", *European Review of Social Psychology*, p. 227-256 (2017); Ruth Simsa et al., "Spontaneous Volunteering in Social Crises: Self-Organization and Coordination", *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, p. 103-122 (2018); Benigno E. Aguirre et al., "Spontaneous Volunteering in Emergencies", *The Palgrave Handbook of Volunteering, Civic Participation, and Nonprofit Associations*, David Horton Smith, Robert A. Stebbins og Jurgen Grotz eds., p. 311-329 (2019); Rebecca Solnit, *A Paradise Built in Hell. The Extraordinary Community that Arise in Disaster*, Penguin (2010).
4. <https://www.dr.dk/musik/faellessang-gaar-viralt-200000-synger-med-hver-dag-og-nu-vil-mette-frederiksen-ogsaa-vaere-med>
5. Arnold Busck, Bestsellerlister, Faglitteratur: <https://www.arnoldbusck.dk/bestsellerlister>
6. K.F. Baunvig, "Virtual Realities of Modernity. The Life of Myth and Mythologies in Naturalist Ontologies", *Nationbuilding and Mythology*, Aarhus University Press (2021); K. F. Baunvig, "Come Together: Thoughts and Theories on Social Cohesion in the Work of Nikolai Grundtvig and Émile Durkheim", *Building the Nation. Danish National Identity*, McGill-Queen's University Press, p. 232-253 (2015); K. F. Baunvig, "Det folkelige foredrag", *Ved lejlighed. Grundtvig og genrerne*, Forlaget Spring, p. 66-94 (2014); K. F. Baunvig, *Forsamling først. N.F.S. Grundtvigs og Émile Durkheims syn på fællesskab*, ph.d.-afhandling, Aarhus Universitet (2013).
7. K.F. Baunvig, K.L. Nielbo, "Heaven and Hell. Text Mining a 19th Century Christian Worldview", *Digital Scholarship in the Humanities*, Oxford University Press (2020); K. F. Baunvig, "Den inderlige deltagelse", *Grundtvig-Studier No. 65*, Aarhus Universitetsforlag, p. 157-175; K.F. Baunvig, K.H. Johansen, "Gudstjeneste og erkendelse. En Donaldsk analyse af kirkens gudstjenester og deres deltagere", *Dansk Teologisk Tidsskrift 77*, p. 297-316 (2015); K.F. Baunvig, "Ikke salmen i sig selv. Grundtvigs syn på sangens og forsamlingens betydning for fællesskabet", *Fællesskab og fællessang*, Sangens Hus, p. 97-111 (2018); K. F. Baunvig, "Når vi klapper, er vi", *En gudstjeneste – mange perspektiver*, K.H. Johansen, Jette B. Rønkilde (eds.), Anis, p. 172-193 (2014).
8. K.F. Baunvig, L.K. Martinsen, "Political Love", *A Cultural History of Love in the Age of Industry*, Sonya Lipsett-Rivera ed., Bloomsberry (2021); K. F. Baunvig, *Den Eneste Ene. Historien om hvordan vi lærte at drømme om den store kærlighed*, Gyldendal (2018); K. F. Baunvig, *Romantik*, Tænkepause No. 24, Aarhus Universitetsforlag (2014); K. F. Baunvig, "Ægteskabets kulturhistorie. Kort fortalt", Forlaget Filo (2019).
9. K.F. Baunvig, O. Jarvis, K.L. Nielbo, "Emotional Imprints: Letter-Spacing in N.F.S. Grundtvig's Writings", *Digital Humanities in the Nordic Countries* (2020); K.F. Baunvig, "Waking the Dead. Transforming a national Icon into an Artificial Intelligence", Conference paper, European Association for the Study of Religion, Tartu (2019); K. F. Baunvig, K.H. Gasser, "Word2Vec by KB Labs", dighumlab.org/word2vec-by-kb-labs-katrine-frokjaer-baunvig (2019); K. F. Baunvig, K.H. Gasser "The Digital Grundtvig Corpus at SMURF", labs.stastbiblioteket.dk/gruf/ (2019); K.F. Baunvig, K.L. Nielbo, Jianbo Gao, "A Curious Case of Entropic Decay: Persistent Complexity in Textual Cultural Heritage", *Digital Scholarship in the Humanities*, Oxford University Press (2018); K.F. Baunvig, K.L. Nielbo, Jianbo Gao, "The Dostoyevskian Trope: State Incongruence in Danish Textual Cultural Heritage", Conference Paper, *Digital Humanities*

- in the Nordic Countries* (2018); K.F. Baunvig & K.L. Nielbo, "Kan man validere et selvopgør?", *Textkritik som analysemetode*, Svenske Vitterhetssamfundet, p. 45-67 (2017).
10. Benedict Anderson, *Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, Verso (1983); Ernest Gellner, *Nations and Nationalism*, Blackwell (1983).
 11. Maurice Halbwachs, *Les cadres sociaux de la mémoire*, Librairie Felix Alcan (1925); Jan Assmann, *Religion and Cultural Memory. Ten Studies*, Stanford University Press (2005); Inge Adriansen, "Brug af sange i nationsopbygningen", Isaksen (ed.): *Hjertesproget. 16 forsknings- og praksisbaserede studier af sangens egenskaber, vilkår og virkning*, p. 27-52 (2016); Inge Marstal, "Sang, krop, sjæl og ånd", Isaksen (ed), *Hjertesproget. 16 forsknings- og praksisbaserede studier af sangens egenskaber, vilkår og virkning*, p. 53-61 (2016); Puk Elmstrøm Nielsen, "Alsangen 1940", *Passage*, nr. 65 (2011); Karl Clausen, *Dansk Folkesang gennem 150 år*, Fremad (1958).
 12. Steven Mithen, *The Singing Neanderthals. The Origins of Music, Mind, Language and Body*, Harvard University Press (2007); Daniel Weinstein et al., "Singing and Social Bonding: Changes in connectivity and pain threshold as function of group size", *Evolution and Human Behavior*, p. 152-158 (2016); Ron Eyerman, Andrew Jamison, *Music and Social Movements. Mobilizing Traditions in the Twentieth Century*, Cambridge University Press (1998); Émile Durkheim, *Les formes élémentaires de la vie religieuse*, Presses Universitaires de France (1912); Peter Brown, *The Rise of Western Christendom. Triumph and Diversity, A.D. 200-1000 10th edition*, Blackwell (2013); Anu Kannike, Aili Aarelaid-Tart, "The End of Singing Nationalism as Cultural Trauma", *Acta Historica Tallinnensia* (2004).
 13. Michelle Langley, Leah Coutts, "Why do we turn to music in times of crisis?" (2020) <https://www.weforum.org/agenda/2020/03/coronavirus-music-covid-19-community/>; Luis Andres Henao, "Contagious singing as Corona Community Chorus Unites Voices" (4. April 2020) <https://apnews.com/4a6fdc649534b263c38b29113c87b36d> / [youtube.com/watch?v=CwMDo30onQ8](https://www.youtube.com/watch?v=CwMDo30onQ8)
 14. Michele Hilmes, "Baby, It's You: Web 2.0, 2005-Present", *Only Connect: A Cultural History of Broadcasting in the United States*, Wadsworth (2014).
 15. Franco Moretti, *Distant Reading*, Verso (2013).
 16. Eric Cambria, Bebo White, "Jumping NLP Curves: A Review of Natural Language Processing Research", *IEEE Computational Intelligence Magazine*, p. 48-57 (2014); Julia Flanders, Flotis Jannidis, "Data Modeling", *A New Companion to Digital Humanities*, Susan Schreibman, Ray Siemens, John Unsworth (eds.), p. 229-237, Blackwell (2016); Matthew L. Jockers, Ted Underwood, "Textmining and the Humanities", *A New Companion to Digital Humanities*, Susan Schreibman, Ray Siemens, John Unsworth (eds.), p. 291-306, Blackwell (2016); Elena Pierazzo, "Textual scholarship and Text Encoding", *A New Companion to Digital Humanities*, Susan Schreibman, Ray Siemens, John Unsworth (eds.), p. 307-321, Blackwell (2016); Josh Taylor, "Contextual Language Embedding. Create a semantic search engine using deep contextualized language representations from ELMo and why context is everything in NLP", *Towards Data Science* (2019): <https://towardsdatascience.com/elmo-contextual-language-embedding-335de2268604>; Ryan Heuser, Long Le-Khac, "A Quantitative Literary History of 2,958 Nineteenth-Century British Novels: The Semantic Cohort Method", *Stanford Literary Lab Pamphlet 4* (2012): <https://litlab.stanford.edu/LiteraryLabPamphlet4.pdf>; Ryan Heuser, Franco Moretti, Erik Steiner, "The Emotions of London", *Stanford Literary Lab Pamphlet 13* (2016): <https://litlab.stanford.edu/LiteraryLabPamphlet13.pdf>